

Høringsinnspill til Meld. St. 14 (2022-2023) Utsyn over kompetansebehovet i Norge

NITO er Norges største organisasjon for ingeniører og teknologer med bachelor, master og høyere grad. Vi har 100 000 medlemmer fra alle sektorer. Blant disse er over 13 000 studenter.

Utsynsmeldingen gir en god oversikt over dagens behov og utfordringene med å dimensjonere for framtidens kompetansebehov. Vi er positive til at regjeringen presenterer en tydelig prioritering av fagfelt med stort kompetansebehov, blant annet innen teknologi, grønn omstilling og velferdstjenester. Vår bekymring er at forslagene til tiltak ikke er sterke nok for å sikre at vi får flere unge til å velge de utdanningene det vil være mest bruk for – både på kort og på lengre sikt.

Færre elever velger fordypning i realfag på videregående skole og velger dermed bort grunnlaget for høyere utdanning innen ingeniør- og teknologifag. Dette slår ut i lavere søkertall enn ønsket. Vi mener derfor det er behov for en ny og gjennomgående teknologi- og realfagssatsning som dekker hele utdanningsløpet. NITO samarbeider med Senter for realfagsrekruttering, Abelia, IKT-Norge, Tekna og Fellesforbundet om et felles initiativ for å rekruttere flere barn og unge til realfag og teknologi kalt *STEM for fremtiden*. (Science, Technology, Engineering, Mathematics). Teknologi- og realfagene i skolen må styrkes gjennom økt lærerkompetanse og læremidler av god kvalitet.

Dimensjonering av høyere utdanning

I utsynsmeldingen signaliserer regjeringen at den ønsker en sterkere satsing på IKT og teknisk kompetanse for det grønne skiftet. Dette er i tråd med hva NITO har etterlyst i mange år. Samtidig ber regjeringen institusjonene selv omprioritere innenfor gjeldende budsjetttrammer. NITO er bekymret for at institusjonenes evne til å omstille seg ikke er god nok uten at det kommer økonomiske midler til flere studieplasser. Det er behov for en sterkere styring av dimensjonering av utdanninger med samfunnsmessig betydning. På mange av de teknologiske utdanningene er det fortsatt flere som søker enn som får plass. Det burde være god motivasjon for institusjonene til å øke antallet studieplasser. Dessverre skjer ikke dette stor nok grad.

NITOs årlige behovsundersøkelse viser at ingeniørkompetanse er mangelvare i Norge. I den nyeste undersøkelsen svarer 62 prosent av spurte arbeidsgivere at de opplever det som vanskelig å få tak i ingeniørkompetansen de trenger. 45 prosent av disse sier at resultatet av ingeniørmangelen er at oppgaver forblir uløste i deres virksomhet.

En rapport fra Samfunnsøkonomisk analyse viser at Norge i 2030 vil trenge 40 000 flere IKT-utdannede enn i dag. Dette gjelder særlig ansatte med høyere IKT-utdanning.¹

Regjeringen vil følge opp dimensjoneringen i sin styring av universiteter og høyskoler. Det blir avgjørende at det her tas tilstrekkelige grep.

¹ <https://www.samfunnsokonomisk-analyse.no/nye-prosjekter/2021/1/26/norges-behov-for-ikt-kompetanse-i-dag-og-framover>

Finansiering av høyere utdanning

NITO er fornøyd med at regjeringen vil endre dagens finansieringssystem for UH-sektoren. Målet er å gi større rom for å prioritere kompetansebehov på kort og på lang sikt, samt styrke tilgangen til utdanning i hele landet. NITO har lenge etterlyst en bedre finansiering av de teknologitunge utdanningene. Vi er positive til de foreslåtte endringene med færre indikatorer og færre kategorier for den resultatbaserte uttellingen, men det er vanskelig å se noen større effekt for ingeniør- og teknologiutdanningene.

Forslaget til inndeling i tre finansieringskategorier vil kunne gi mer fleksibilitet ved at det blir mindre søkelys på satsene i institusjonenes egne budsjettdisponeringer. Samtidig vil fagmiljøene bli mer avhengige av at institusjonen fordeler bevilgningen på en hensiktsmessig måte og prioriterer i henhold til kompetansebehovet. Regjeringen legger dessuten opp til en budsjettøytral endring, noe som i utgangspunktet ikke skaper rom for en økning av finansieringen til enkelte utdanninger. Det er vanskelig å se utfallet av kategoriendringene før satsene legges fram i forbindelse med budsjettet for 2024.

Gjennom finansieringssystemet legges det opp til at universiteter og høyskoler får et større ansvar for dimensjonering av utdanningstilbudet. Det blir viktig for hele samfunnet at dette forvaltes på en god måte.

Læring i arbeidslivet

Skal vi lykkes med et kunnskapsintensivt arbeidsliv må det sterkere insentiver til for at flere skal få mulighet til etter- og videreutdanning. NITO er glad for at trepartssamarbeidet trekkes fram som en nøkkel for et læringsintensivt arbeidsliv. Det er derfor positivt at regjeringen vil utvikle en bred kompetansereform for arbeidslivet. En ny kompetansereform må inneholde tydelige prioriteringer fulgt opp med økonomiske virkemidler. NITO har noen forslag:

- Utrede **kompetanseutvikling som en lovfestet rettighet**. Våre medlemmer melder at det er tid til kompetanseutvikling som er den største utfordringen, ved siden av muligheten for å finne relevante tilbud. En lovfestet rettighet vil kunne sikre den enkelte en opparbeidet «tidskonto» for etter- og videreutdanning.
- Etablere **regionale kompetansefond styrt av partene i arbeidslivet**. Det er lokalt nærings- og arbeidsliv som best vet hvilken kompetanse de har bruk for, og tanken er at partene i arbeidslivet går sammen om å definere behov og innhente tilbud fra utdanningsaktører.
- **Bransjeprogrammene for kompetanseutvikling** er en suksesshistorie. Her arbeider partene i felleskap om å definere behov og få på plass tilbud. Dessverre er allerede flere av bransjeprogrammene faset ut i 2023. NITO er glad for at bransjeprogrammet for olje-, gass- og leverandørindustrien er videreført i 2023. Vi hadde ønsket at også bransjeprogrammet for elektro-, automasjons-, fornybar- og kraftnæringen ble videreført. Dette er bransjer med stort behov for videreutvikling og forbedringer. Det tar tid å utvikle tilbud som treffer behovet, og tre år er for kort tid for å få på plass tilstrekkelig antall gode faglige tilbud og en god struktur for videreutdanning i disse bransjene.

Med vennlig hilsen

Trond Markussen
President

Egil Thompson
Generalsekretær

